

Р е ц е н з и я

На дисертационен труд на тема: АДАПИРАНА ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО ПЛУВАНЕ НА ХОРА С ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ЗАРУДНЕНИЯ

**За писъждане на образователната и научна степен „доктор“ по
Професионално направление - 1.3.**

**Педагогика на обучението по(Методика на обучението по
физическо възпитание и спорт - плуване)**

Докторант:гл.ас. Боряна Туманова

Рецензент: проф. д-р К.Караджова

Представената докторска дисертация е разработена върху 167 стандартни компютърни страници плюс приложение, съдържащо експерименталните методики(анкетни карти) и някои междинни експериментални резултати.

Структурирана е в увод, пет глави и книгопис, включващ 123 заглавия на кирилица, латиница и интернет линкове. .

Избраната от докторантката тема е съвременна, значима и в перспектива с много приложни аспекти. Това е така защото в последно време специалистите, изучаващи умствената изостаналост все по-често търсят алтернативни пътища, средства и дейности за развитие, обучение и корекция на лица с интелектуални затруднения. Особено продуктивни са онези от тях, при които се ангажират повече анализатори(зрителен, слухов, двигателен). Такава дейност е и плуването. В допълнение ще добавя, че разработката е новаторска, защото за пръв път в България се изследват и анализират възможностите на хората с интелектуални затруднения да тренират плуване и във връзка с това се търсят начини за оптимизиране на тяхната познавателна и учебна дейност.

Въпросите , свързани с формирането на двигателната култура чрез плуването при лица с интелектуална недостатъчност представляват интерес за специалисти от различни научни направления: медицина, психология, спортна психология, невропсихология, педагогика, специална педагогика, дидактика, теория на физическото възпитание и други. Това още веднъж доказва значимостта, полезността и навременната разработка на темата , избрана от докторантката. Търсенето на корелации между възможностите за плуване при хората с интелектуални затруднения и степен на усвояване на учебното съдържание е добър атестат както за дисертантката, така и за качествата на рецензирания докторат.

Уводът представя мотивацията на дисертантката. Професионално, компетентно и научно обосновано Боряна Туманова показва значението на двигателната активност като средство за физическо, когнитивно и личностно израстване , както и своето желание чрез плуването да подобри качеството на живот на лицата с интелектуални затруднения.

В първата глава, озаглавена : Състояние на проблема се прави прецизна характеристика на физическото развитие и двигателната дейност при хората с интелектуални затруднения. В този контекст авторката отдава голямо значение на анатоомофизиологическите, педагого-психологическите и социалните аспекти на умствената изостаналост, както и на дейностите, активизиращи мозъчните функции, стимулиращи усвояването на общоприетите нравствени норми и правила на поведение и подобряващи качеството на познавателната дейност. Специално внимание докторантката отделя на физическото възпитание за хора с интелектуални затруднения. Тук се въвеждат нови понятия като адаптирана физическа активност(АФА), адаптиран спорт(АС), адаптирано физическо възпитание(АФВ) и др. Необходимостта от адаптиране на програмите , свързани с физическата активност на лицата с интелектуални затруднения е в унисон с основното изискване за обучението на тези лица , а именно необходимостта от адаптиране на учебното съдържание по посока на обема, който е намален и съдържанието , което е упростено. В този смисъл адаптираната програма, която е разработена в дисертационния труд е много

навременна и полезна както за децата, така и за възрастните с интелектуални затруднения. Безспорно най-значимата информация в тази част е обосновка на спорта плуване като средство за развитие на хората с интелектуални затруднения. Представени са и историческите аспекти на методиката на обучение по плуване, както и развиващото действие на плуването като спорт върху развитието на организма.

Във втората глава се представя дизайнът на експерименталното изследване.

Целта е много амбициозна и значима: Изготвяне и апробиране на програма за начално обучение по плуване.

Задачите(основни и допълнителни) са формулирани точно и са адекватни на поставената цел.

Хипотезата е логическо следствие от целта и задачите.

С прецизност и голям професионализъм Боряна Туманова описва използваните експериментални методики, които тя дели на теоретични и педагогически. Сполучливо и задълбочено дисертантката подбира показателите , чрез които определя физическото развитие, физическата дееспособност , двигателната координация и усетливост на изследване лица, за да се стигне до възможностите за овладяване на специфичните двигателни умения.

Безспорно най- информативни и значими използвани методи в дисертацията са формирация педагогически експеримент и математико- статистическите методи за обработка на данните.

Похвалното в случая е, че за целите на своето изследване, докторантката използва надеждни математико- статистически методи, които гарантират висока степен на репрезентативност и достоверност. Това е компютърна програма(OPSS) , която е специализирана за изследване в областта на физическото възпитание и спорта.

Пъричните данни и количествените резултати от изследването са поместени в таблици, илюстрират се в графики което разбира се

улеснява експерименталните анализи и реализирането на целта и задачите на експерименталното изследване.

В тази част се представя организацията на изследването (предмет, обект, субект), както и етапите на провеждане на експерименталното изследване.

В трета глава се описва адаптираната програма като средство за алтернативно въздействие при лицата със интелектуални затруднения. Адаптираната програма е съобразена с възможностите на лицата, за които е предназначена и с основните принципи в педагогика за деца с интелектуални нарушения. Адаптираната програма може да се интерпретира като сполучливо намерен прием за симулиране физическото, познавателното и социалното развитие на тези личности. Професионално и компетентно Боряна Туманова представя съдържанието на тази програма през трите основни етапа, чрез които тя се реализира. Най-важното в случая е, че в нея се застъпват такива основни принципи като достъпност, съобразяване с възможностите на обучаваните, индивидуален подход, дозиране на упражненията, постепенност при тяхното усложняване и т.н. Както вече споменах това са основни принципи, необходими при обучението на лица с интелектуални нарушения. В този смисъл можем да кажем, че адаптираната програма за обучение по плуване на лица с интелектуални затруднения е още един, допълнителен аспект, обогатяващ теорията и практиката на науката Педагогика на деца с интелектуални затруднения. Успоредно с това усвояването на плуване по адаптирана методика може да се интерпретира като едно допълнително социално умение, което значително увеличава качеството на живот. В този смисъл цялата разработка на гл. асистент Боряна Туманова може да се разглежда като сполучливо намерен способ за цялостно развитие на лицата с интелектуални затруднения.

Четвъртата глава включва интерпретацията на получените резултати, а в пета се обособяват изводите и препоръките.

Въз основа на всичко казано до тук ще се опитам да представя приносните моменти на дисертационния труд:

1.Обширен теоретичен анализ, с голяма познавателна и информационна стойност. Това се отнася както за парадигмата лица с умствена изостаналост, така и за някои специфични спортни умения(визирам плуването) в качеството си на терапевтично средство;

2.В дисертацията се прави задълбочен анализ на адаптирания спорт при хора със затруднения, като се обосновават задачите, аспектите и функциите на адаптирания спорт;

3.Представя се дейността на Спешъл Олимпикс както в международен, така и в национален аспект;

4. Търсенето и намирането на корелации между възможностите на хората с интелектуални затруднения и възможностите им за включване в спортни дейности по адаптирани програми;

5.Сполучливо и прецизно организирана експериментална работа;

6.Задълбочени интерпретации на експерименталните резултати;

7.В процеса на експерименталното изследване и последващото анализиране, докторантката установява корелации между физическото развитие и степента на усвояване на учебното съдържание. В този установение закономерности могат да се използват като предпоставка за по-нататъшното развитие на диагностиката и обучението на деца с умствена изостаналост;

8.Наличие на богат табличен и графичен материал, улесняващ и обогатяващ експерименталните интерпретации;

9.Използване на надеждни математико- статистически процедури, гарантиращи научната достоверност на получените експериментални резултати;

10. Чрез предложената адаптирана методика за плуване при хора с интелектуални затруднения се прави сполучлив опит за подобяване качеството на живот при тези личности;

11.Предложената програма може да се използва от широк кръг специалисти като пример за развитие, корекция и обучение на деца с умствена изостааналост;

12.Включването в уроците по плуване на партньор , без увреждане оптимизира педагогическия процес и на практика реализира определени аспекти от концепцията за интегрирано обучение на децата с увреждания. Регламентирането на доброволчеството в този случай утвърждава необходимостта от формирането на хора с нов морал и активна гражданска позиция ;

13.Значими изводи препоръки и с определен теоретико- приложен характер.

Забележки и препоръки към дисертантката:

1. Докторанткаа би могла да използва повече български автори, имащи публикации по проблемите на умствената изостааналост;
2. Препоръвам на авторката за в бъдеще , когато представя използвана или цитирана литература да отбелязва в текста само името на автора и годината , през която е издадено съответното произведение, а не номера на същото в книгописа;
3. Хипотезата би трябвало да фигурира веднага след целта и задачите.
4. Препоръчвам на докторантката да продължи своята работа , като включи в тренировките по плуване и хора с други нарушения например сензорни, аутистични, двигателни и др.Това предполага разбира се нова адаптация на методиката, както и нови показатели, които ще се наблюдават.

Авторефератът е разработен върху 28 страници , отговаря на всички изисквания и дава съществена информация за дисертационния труд , и за направените експериментални изследвания в него. В автореферата са представени лаконично, но точно експерименталните интерпретации и най- вече изводите и препоръките.

Приносните моменти на дисертационния труд са обосновани задълбочено и професионално и лаконично.

По дисертационния труд са направени три самостоятелни публикации и една в съавторство, което също е достатъчно като изискване за брой научни публикации.

Творческата биография представя научното и професионално развитие на гл. ас Боряна Туманова . Тръгнала от практиката на учител тя се утвърждава като преподавател в СУ „ Св. Кл.Охридски“, мотивирана да израства в научно- изследователско и практическо отношение.

Въз основа на всичко описано тук предлагам на Уважаемото жури да присъди на главен асистент Боряна Туманова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление -1.3.Педагогика на обучението по (Методика на обучението по физическо възпитание и спорт- плуване)

Рецензен:

Проф. Д-р К.Караджова.

29.10.2012година

Гр. София